

Juvan kunnan ja Kansalliskirjaston välinen yhteistyösopimus e-kirjastopalveluiden tuottamiseksi

SIVLTK 13.02.2024 § 3
74/12.03.02.00/2023

Valmistelija	Kirjasto- ja kulttuurikoordinaattori Johanna Kuusisto, johanna.kuusisto@juva.fi, puh. 0400 136 176
Päätösesitys	Sivistysjohtaja Velimatti Salmi: Sivistyslautakunta päättää hyväksyä Juvan kunnan ja Kansalliskirjaston välisen yhteistyösopimuksen e-kirjastopalveluiden tuottamiseksi ja valtuuttaa sivistysjohtajan allekirjoittamaan sopimuksen.
Päätös	Sivistyslautakunta hyväksyi esityksen yksimielisesti.
Selostus	<p>Kuntien kirjastojen tarjoamat e-kirja- ja e-lehtiaineistot vaihtelevat laajuudeltaan suuresti. Eri aineistotyytit sijaitsevat erilaisilla teknisillä alustoilla. Tämä on johtanut siihen, etteivät nämä aineistot ole kuntien asukkaiden käytössä yhdenvertaisesti koko maassa.</p> <p>Vuosina 2022-2023 Helsingin kaupunginkirjasto veti Opetus- ja kulttuuriministeriön (OKM) rahoittamaa e-kirjastohanketta. Tavoitteena oli rakentaa Suomen kunnille yhteinen e-kirjasto, jossa e-aineistokokoelma on käytettävissä yhden helppokäyttöisen mobiilisovelluksen ja myöhemmin myös verkkosivun kautta.</p> <p>E-kirjaston ylläpitäjänä on Helsingin yliopiston yhteydessä toimiva Kansalliskirjasto. Kansalliskirjaston tehtävänä on kehittää ja tarjota kansallisia palveluja myös yleisille kirjastoille ja edistää kirjastoalan kotimaista ja kansainvälistä yhteistyötä (Yliopistolaki 558/2009). Lisäksi luotiin e-kirjastolle toimintamallit, valmisteltiin sopimusluonnokset liitteineen kuntien yhteiseen e-kirjastoon liittymistä varten sekä neuvoteltiin sisällöntuottajien kanssa ja hankittiin aineistoja.</p> <p>E-kirjaston teknologiaratkaisuksi hanke valitsi avoimen lähdekoodin ratkaisun eli tekninen alusta ja ratkaisu ei ole heti avautuessaan täysin valmis. Hankkeessa on kuitenkin vakuutettu tämän paremmuudesta kaupallisiin ja valmiisiin ratkaisuihin verrattuna, sillä hanke näkee tässä suuria mahdollisuuksia kehitystyölle. Alustaratkaisun kehitystyössä avointa lähdekoodia on muokattu vastamaan Suomen yleisten kirjastojen tarpeita ja lisäksi toteutus on käsittänyt tunnistautumISRatkaisun liittämisen alustaan sekä aineistorajapintojen toteutukset.</p>

Hanke kertoo loppuraportissaan, että e-kirjasto täyttää avautuessaan sille asetetut perusodotukset sekä on tietoturvallinen.

Vaikka Kansalliskirjasto ja sen e-kirjastoyksikkö hallinnoi kuntien yhteistä e-kirjastoa, kunnat ovat yhä mukana sen kehittämistyössä. E-kirjaston toimintaa ohjaa ohjausryhmä, jossa on mukana kuntien edustajia. Lisäksi palvelun ohjaukseen ja kehittämiseen osallistuvat erilaiset työryhmät, joissa on mukana kuntien kirjastojen henkilöstöä. E-kirjastoyksikkö toimii tiiviissä yhteistyössä yleisten kirjastojen kanssa.

Kirjastoammattilaiset kunnissa mm. valitsevat työryhmissä e-kirjastoon hankittavat aineistot, vastaavat yhteisen e-kokoelman muodostamisesta, ohjaavat asiakkaita e-kirjaston käyttäjiksi ja opastavat palvelun käytössä. E-kirjastoon liittyneille jäsenkunnille ja -kirjastoille järjestetään säännöllisesti avoimia tilaisuuksia, joissa esitellään e-kirjaston toimintaa ja kehittämissuunnitelmia, kuullaan jäseniä ajankohtaisista teemoista sekä valitaan ohjausryhmän jäsenet.

Kyseessä ei ole hankintasopimus vaan sopimus horisontaalisesta yhteistyöstä Kansalliskirjaston kanssa, jonka avulla kunta hoitaa oman lakisääteisen velvollisuutensa tarjota e-aineistoja ja Kansalliskirjasto hoitaa omaa yliopistolaissa säädettyä tehtävänsä tarjota kansallisia palveluja yleisille kirjastoille. Sopimus on voimassa määräaikaisena kolme kalenterivuotta ja sen jälkeen toistaiseksi. Määräaikaisen sopimuskauden jälkeen sopimuspuolet voivat irtisanoa sopimuksen ja irtisanomisaika on kuusi kuukautta.

Kuntien yhteistä e-kirjastoa voivat käyttää ne kuntalaiset, joiden kotikunnat ovat liittyneet siihen ja solmineet Kansalliskirjaston kanssa sopimuksen liittymisestään e-kirjastoon. Kansalliskirjaston laatimien e-kirjaston käyttöehtojen mukaan sopimus Kansalliskirjaston ja kuntalaisen välillä tulee voimaan, kun kuntalainen hyväksyy käyttöehdot ja rekisteröityy palveluun. Alle 13-vuotias lapsi tarvitsee tähän huoltajan suostumuksen.

Kuntien yhteinen e-kirjasto avataan 23.4.2024. Tuolloin kuntalaisten on mahdollista ladata e-kirjaston mobiilisovellus, kirjautua e-kirjastoon vahvan tunnistautumisen avulla ja ryhtyä lainaamaan aineistoa, mikäli oma kotikunta on liittynyt mukaan e-kirjastoon ja solminut siitä sopimuksen Kansalliskirjaston kanssa 15.3.2024 mennessä. E-kirjasto tarjoaa alussa lainattavaksi e-kirjoja ja e-äänikirjoja suomeksi, ruotsiksi, englanniksi ja vähäisissä määrin myös muilla kielillä sekä kotimaisia digilehtiä.

Kuntien yhteisen e-kirjaston hinta on liittymisen aikana 0,70 € / asukas / vuosi. Hinta on voimassa vuoden 2026 loppuun saakka.

Yhteinen e-kirjasto korvaa Lumme-kirjastojen asiakkailleen nykyisin tarjoamat e-kirja- ja e-äänikirjapalvelut sekä kotimaiset digiaikakauslehtipalvelut, ja esimerkiksi e-kirjavalikoima tulee laajenemaan merkittävästi nykyiseen verrattuna.

Lumme-kirjastot ovat e-kirjaston lisäksi sopineet jatkavansa eräiden muiden e-aineistojen, kuten kotimaisten e-sanomalehtipalveluiden (ePress), ulkomaisten e-lehtien (PressReader) ja e-elokuvien (Cineast) hankkimista asiakkaiden käyttöön, koska e-kirjasto ei sisällä näitä aineistoja ja ne ovat vakiintuneet Lumme-kirjastojen e-aineistotarjontaan.

Kirjasto- ja kulttuurikoordinaattori Johanna Kuusisto kuullaan kokouksessa asiantuntijana.